

مدرنیته در بعد تاریخی در تضاد با دین و در بعد هنجاری منافاتی با دین ندارد

رئیس مؤسسه معارف وحی و خرد با اشاره به اینکه مدرنیته در ذات خودش تعارضی با دین و دین در ذات خودش تعارضی با مدرنیته ندارند ...

رئیس مؤسسه "معارف وحی و خرد" با اشاره به اینکه مدرنیته در ذات خودش تعارضی با دین و دین در ذات خودش تعارضی با مدرنیته ندارند گفت: از هردو می توان برای عمران دنیا و رشد و تعالی دینی و اخلاقی استفاده کرد. به گزارش خبرنگار مهر، برخی متفکران مکتب نوسازی (مدرنیزاسیون) معتقد هستند که سکولاریسم و مدرنیته دست در دست هم دیگر دارند و با یکدیگر پیوند دارند این در حالی است که تجربه مدرنیزاسیون در برخی کشورها حتما ملازم با سکولاریسم نبوده است.

حجت الاسلام علی نصیری در مورد اینکه آیا باورهای دینی و مذهبی مردم یک جامعه، مانعی برای مدرنیزاسیون محسوب می شود به خبرنگار مهر گفت: مدرنیته را از دو منظر می توانیم مورد توجه قرار دهیم. یکی بُعد توصیفی یا گزارشی و بعد دیگر، بعد توصیه ای و به عبارتی هنجارشناسی مدرنیته است. در بعد توصیفی مدرنیته باید اذعان کرد که اساساً مدرنیته بر بستر مبارزه با دین شکل گرفت نمی توانیم این مسئله را انکار کنیم.

وی افزود: یعنی وقتی فرانسویس بیکن آغازگر عصر رنسانس و نوزایی تلقی می شود و بعد از قرون وسطی و هزار سال مبارزه جدی کلیسا با همه مظاهر و پدیده های علم و دانش و نوزایی و نوگرایی رخ داد و وقتی که جوششی به نام رنسانس و ورود به عرصه نو در جهان غرب پدید آمد بستر و خاستگاهش نوعی گریز و انزجار از دین بوده است. نمی توانیم اصل این قضیه را انکار کنیم. در همین عصر و دوره است که به شدت بر طبل الحاد کوبیده می شود. کسانی مثل نیچه متولد می شوند که می گویند دوران دعوت انبیا و فلاسفه به ریاضت و زهد و تقوا دیگر گذشته است و بشر بایستی از مواهب این دنیا لذت و بهره ببرد.

رئیس مؤسسه "معارف وحی و خرد ادامه داد: در همین راستا نیچه اعلام می کند عصر خدا به پایان رسیده است و خدا را باید در تابوت های کلیسا دفن کرد. همینطور است که بیکن می گوید بهشت را دیگر نه در آسمان بلکه در زمین باید جست. بنابراین در بعد گزارشی مدرنیته، مدرنیته نه در حد سکولاریزه کردن دین بلکه در حد تحدید دین به نظرات افرادی مانند ماکس وبر و دورکیم که فقط دین را برای زندگی این جهانی و همگرایی اجتماعی یک پدیده مفید و مثبت می دانند کاهش داد. اینکه بپذیریم اعتقاد مردم به مسائل متافیزیکی یک آرامشی به آنها می دهد و برای آرامش انسان مفید است همه نشانگر این است که مدرنیته در بعد گزارشی و بعد تاریخی اش عملاً (گرچه ناخواسته) به جنگ دین رفت. اگر چه بعدها بعضی از تفکرات الحادی در عصر پست مدرنیسم و از اواخر قرن نوزدهم به بعد تلطیف شد و بازگشت به دین و خدا باوری دوباره مطرح شد. اما مدرنیته در بستر تاریخی با دین گریزی مواجه بود.

این محقق و پژوهشگر علوم اسلامی تصریح کرد: در بعد هنجاری مدرنیته یا حتی بعد تحلیلی مدرنیته لزوماً مدرنیته با دین و مذهب منافات ندارد. یعنی نمی توانیم مدعی شویم که مدرنیته در ذات خودش و دین در ماهیت و ذات خودش به گونه ای تنظیم شده اند که همدیگر را رد و طرد می کنند. مدرنیته یعنی یک رویکرد نوین و جدید و یک تعامل همراه با ژرف اندیشی بازشناسی توانشی که خداوند در طبیعت و در نهاد آدمیان گذاشته است و استفاده از جدیدترین و نوپدیدترین ابزارها در عرصه تصرف طبیعی و استفاده از مواهب طبیعی است. آیا خداوند استفاده از مواهب طبیعی را منع کرده است و آیا مواهب طبیعی و طبیعت نگارش و نوشته خدا نیستند خداوند می فرماید هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا خداوند از ما خواسته است طبیعت را بکاویم و ژرف اندیشی کنیم و اسرارش را هویدا کنیم و با ابزارهای نوین رشد و تعالی اش دهیم. این دعوت دین از ما است.

این کارشناس فقه و علوم قرآنی ادامه داد: دین در حوزه اخلاق و حوزه باورها هم مسیر خودش را طی می کند. اینها هیچ تنافی و تعارضی در ذات خودشان با همدیگر ندارند. اگر کسی ادعا می کند که تعارض دارند اشتباه می کند. در بعضی مناطق دنیا و در همه مذاهب و ادیان عده ای هستند که زندگی اشان هنوز برپایه دویست سال پیش است و همه مظاهر مدرنیته را کنار گذاشته اند و به صورت سنتی زندگی می کنند. این رویکرد، رویکرد مثبتی نیست یعنی نه رویکرد تفریطی است به این معنا که مدرنیته را در تعارض با دین ببیند و آن را کنار بگذارد و نه رویکرد افراطی ملاحظه و زنادقه که اصلاً با دین قهر می کنند و فکر می کنند که مدرنیته با دین درگیر است. هر دو تفسیر و تلقی اشتباه است و آن چیزی که می شود از آن دفاع کرد حرکت معتدلانه است. یعنی مدرنیته را اگر چه در بستر الحاد شکل گرفت، بازشناسی و باز سازی کنیم عواملش را بشناسیم و از مدرنیته در جهت آیدانی و عمران این دنیا و چه در جهت رشد و تعالی معنوی و دینی خودمان بهره برداری کنیم.

نصیری تصریح کرد: در فضای سایبری که بهترین نمونه دوران مدرن است مشاهده می شود که بدترین پیامهای الحادی و تندترین

پیامهای ضد اخلاقی عرضه می شود. ولی از آن طرف هم این وسایل می توانند برای تبلیغ دین و ارزشهای معنوی مورد استفاده قرار بگیرند. همینطور ماهواره ها و استفاده کنندگان از تلفن همراه هر دو استفاده را می شود از اینها کرد.

وی افزود: به طور کلی باید گفت مدرنیته در ذات خودش تعارضی با دین و دین در ذات خودش تعارضی با مدرنیته ندارند و از هر دو می توان برای عمران دنیا و رشد و تعالی دینی و اخلاقی استفاده کرد و بین ایندو را آشتی داد.